

Parat til et mere bæredygtigt samfund

Marie Langmach, senioranalytiker i Tænketanken Mandag Morgen

Om projektet

Tænk tanken Mandag Morgen & CONCITO

Projektet "Fremtidens grønne arbejdsmarked" gennemføres i samarbejde mellem **Tænk tanken Mandag Morgen & CONCITO**.

Fondene

To store fonde og et arbejdsmarkedspensionsselskab er gået sammen om at finansiere projektet. Det er **Novo nordisk fonden, Industriens Fond & Pension Danmark**

Følgegruppe & virksomhedspanel

Sammensat af fagbevægelsen, erhvervs- og arbejdsgiverorganisationerne, faguddannelser, regioner, kommuner og gymnasie.

Resultaterne skal ses i en større sammenhæng

DEFINITION

- Den grønne omstilling af arbejdsmarkedet
- Definition og indledende analyse.

BRIEFS

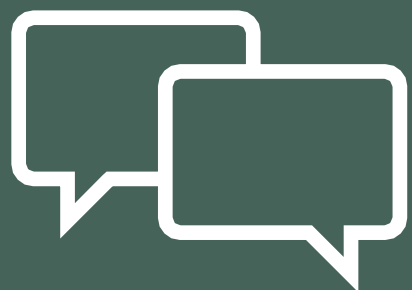
- Fremtidens grønne arbejdsmarked
- Hvad ved vi om fremtidens kompetencebehov til den grønne omstilling?
- Efter- og videreuddannelse til grøn omstilling
- Hvad ved vi om udfordringer, deltagelse og barrierer i VEU-systemet.
- STEM-uddannede til fremtidens grønne arbejdsmarked
- Hvad ved vi om motivation og interesse hos børn og unge for STEM.

ANALYSER

- Manglende opkvalificering spænder ben for grøn omstilling.
- Fremtidens grønne arbejdskraft. Hvordan sikrer vi et tilstrækkeligt optag af unge på STEM-uddannelser?
- Megatrends på fremtidens grønne arbejdsmarked.
- Beskæftigelses-effekter ved en kommende CO₂ afgift.
- Parat til et mere bæredygtigt samfund: Kompetencer til fremtidens grønne arbejdsmarked.

Sådan har vi gjort

Datagrundlag

86 interviews med regioner, kommuner, fagbevægelse, SMV'er, uddannelsesinstitutioner, klimapartnerskaber m.fl.

Eksisterende analyser, publikationer, artikler og rapporter

Survey med 980 unge på erhvervsuddannelse og videregående uddannelser om deres uddannelsesvalg

Kriterier

Fokus på aktører som er langt med den grønne dagsorden (frontløbere)

Aktører fra hele landet er med men hovedfokus på Syddanmark, Hovedstaden og Midtjylland

Centrale temaer som vil blive præsenteret her:

1. Vi har brug for alle på arbejdsmarkedet tænker grønt, hvis vi skal indfri Danmarks grønne ambitioner
2. Digitalisering spiller en central rolle i den grønne omstilling
3. Vi kan allerede nu pege på specifikke kompetencer til et grønt arbejdsmarked
4. Der mangler stadig viden om fremtidige kompetencebehov, teknologier mm. for at nå i mål med den grønne omstilling.

1. Vi har brug for alle på arbejdsmarkedet tænker grønt, hvis vi skal indfri Danmarks grønne ambitioner

- Grøn omstilling handler ikke kun om elektrikereren eller ingeniøren. Vi har brug for grøn bevidsthed og ansvarlighed hos alle på arbejdsmarkedet. Både maskinmesteren, økonomen, indkøberen, lederen og mange flere.
- Den grønne omstilling skal løftes på tværs af sektorer, stillinger og uddannelsesniveauer, og vil i større eller mindre grad få betydning for, og stille nye krav til, alle typer af jobfunktioner på arbejdsmarkedet.
- Heldigvis står vi på et solidt fundament som vi kan bygge oven på og bringe i spil på en ny måde i den grønne omstilling.
- Det betyder, at vi først og fremmest opkvalificere den eksisterende arbejdsstyrke – ikke omskole, og det gælder alle på arbejdsmarkedet.

”I vores branche kan du ikke være med til at producere vindmøllerne eller bygge diger mod oversvømmelse, men du kan være med til at give nogle meget stærke impulser til, at det sker via kapitalstrømmene og rådgivning af kunderne.”

Tom Vile Jensen, underdirektør, Forsikring og Pension

2. Digitalisering spiller en central rolle i den grønne omstilling

- I EU-regi er klimaindsatsen og digitaliseringsindsatsen nu direkte kædet sammen som *The Twin Transition*, hvor det grønne og digitale ses som to sider af samme sag.
- Digitale løsninger spiller direkte ind i mange af de løsninger, som skal i spil, i den grønne omstilling. Digitalisering er afgørende, ikke blot for den grønne omstilling, men også for danske virksomheders konkurrenceevne.
- Mange danske virksomheder står stærkt på den digitale dagsorden, men SMV'erne halter bagefter – både på den digitale og grønne dagsorden.
- Kun 1 ud af 3 danske SMV'er arbejder med grøn omstilling og cirkulær økonomi i meget høj, høj eller i nogen grad. Over halvdelen af de større virksomheder benytter avancerede digitale teknologier - samme tal er 20 pct. for SMV'erne.

”Den digitale teknologi er fuldstændig afgørende for at lykkes med den grønne omstilling. F.eks. er 5G netværk en unik mulighed for at lave en grøn omstilling både for transportsektoren, energisektoren og landbrug.”

Peter Søndergaard Andersen, Senior Director, Head of Sustainability, TDC-net

3. Vi kan allerede nu pege på specifikke kompetencer til et grønt arbejdsmarked

Grønne krav og kompetencer hele vejen rundt i værdikæden

Grønt mindset

- En helt ny tænkning, der skal indfinde sig i alle led af virksomheders, kommuners og regioners tænkning.
- Handler bl.a. om at have indsigt i den grønne dagsorden, herunder viden om, hvad der er ”grønt” og ikke ”grønt” og hvordan den grønne dagsorden skabes og implementeres i virksomheden.

"Det handler om at forstå, hvordan jeg kan bruge de kompetencer, jeg har i forvejen i en grøn kontekst, og hvornår skal jeg bruge dem, for at det bliver grønt. Det kræver et samspil mellem fag-faglighed og grønt mindset - og det er også en grøn kompetence."

Martin Liebing, sekretariatschef, Industriens uddannelser

Vi skal som energi- og forsyningsselskaber blive meget dygtigere til ikke bare at sætte strøm i stikkontakten, men også til at vejlede om det grønne, og få ændret adfærd hos forbrugerne."

Lars Bonderup Bjørn, administrerende direktør, EWII

Innovation

- Den grønne omstilling kræver nye løsninger og store omstillinger, hvis vi skal nå målet i 2030. Det skaber et naturligt krav til at tænke nyt og innovativt og udvikle nye løsninger til den grønne omstilling. Samtidig er det centralt for at kunne justere og udvikle de måder, man producerer, udvikler eller driver sin forretning på.

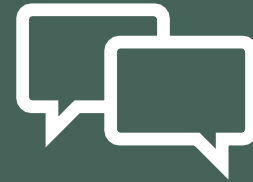
Dokumentation- og rapporteringskompetencer

- Dokumentation, rapportering og certificering fylder i den grønne omstilling, hvor der er behov for at kunne måle og dokumentere det grønne aftryk, som ens organisation eller virksomhed sætter på samfundet.

Tværfaglighed

- Der efterspørges tværfaglighed og bredde i uddannelsesbaggrund. Silokompetencer, som fx en rendyrket økonom, er mindre relevant i dag end tidligere. Der er derimod behov for flere hybrider, som ikke kun er koblet til ét fag.
- Der efterspørges tværfaglighed ift. at kunne samarbejde på tværs. Fx skal generalister og teknikere samarbejde på tværs om processer mod en grønnere organisation, rapportering og grønne indkøb.

”Det kan godt være, at vores hovedkompetencer ligger indenfor ingeniørfaget, men vi samarbejder med rigtig mange faggrupper for at få indtryk af og information om, hvor vi skal fokusere vores forretning for at kunne levere svaret på nogle af de helt store problemer i verden. Vi har altså et fagligt samarbejde, som er langt bredere end lige kernekompetencen.”

Peter Steen Mortensen, director head of global public affairs, Novozymes

Digitale kompetencer

- Digitalisering og automatisering er den grønne omstillings motor, der er med til at drive den frem.
- Der efterspørges de tekniske digitale færdigheder, hvor man skal programmere og udvikle nye teknologier.
- Der efterspørges digitale færdigheder til at udnytte digitale løsninger, fx anvendelse af data til at optimere systemer.

”Jeg ser at mange af de traditionelle faggrupper går meget mere ind i digitaliserings- og automatiseringsdelen. Den udvikling der er sket de sidste 20 år vil blive forceret - altså hele digitaliseringsdelen af industrien vil fortsætte. Udviklingen fra, at en elektriker i gamle dage var meget analog, så er en elektriker i dag i lige så høj grad en programmør. De traditionelle faguddannelser må se mere ind i automatiserings- og elektrificeringsdelen, hvis man kan sige det sådan.”

Michael Lundgaard Thomsen, adm. direktør,
Aalborg Portland

Profiler til et grønt arbejdsmarked

Indkøber

- Viden og forståelse for leverandørstyring og produkter i relation til det grønne.
- Kunne tænke kreativt ift. genbrug af materialer, have materialekendskab og indsigt i de produkter der købes, samt det miljøaftryk de har.
- Kunne sætte grønne krav i udbud, og foretage grønne og bæredygtige indkøb.
- Kunne udfordre markedet og give modspil til leverandører ift. det grønne.
- Have teknisk forståelse og kompetencer inden for EU-udbud, ERP-systemer og planlægning.

Tekniker

- Kompetencer inden for vindenergi og opstilling af vindmøller. Herunder også service og vedligehold af vindmøller.
- Kompetencer og viden om tekniske løsninger, livscyklus-analyse, CO₂-fangst og Power-to-X-anlægsopbygning.
- Kunne optimere og gå fra idé til produkt.
- Kompetencer inden for varmepumper, energioptimering, ventilation vedligehold og reservedelsstyring og indregulering.

Elektriker

- Viden om det grønne inden for f.eks. højspændingsområdet, forsyningsområdet, elektrificering og andre nye energiformer.
- Kunne se opgaverne på gulvet i et større perspektiv, have forretningsforståelse og indgå i samarbejder om den grønne omstilling med andre faggrupper som f.eks. ingeniører.
- Specialisering inden for nye teknologier og digitalisering samt evne til at kunne omstille sig på det tekniske område.
- Kompetencer inden for varmepumper, energioptimering og teknisk rådgivning.

Leder

- Viden om det grønne på et strategisk niveau samt blik for at understøtte og arbejde med organisationens udvikling bag omstillingen.
- Kunne sætte dagsordenen, definere DNA'et og etablere passion og retning for den grønne dagsorden i organisationen.
- Stærke formidlingsevner til at kommunikere vigtigheden af den grønne omstilling både internt og eksternt.
- Kompetencer til at lede, drive og forankre den grønne omstilling hele vejen gennem organisationen. Herunder sikre strategi og tilbud til kompetenceudvikling blandt medarbejdere.

Landmand

- Viden om det grønne, den bæredygtige agenda og ESG.
- Kunne omstille sig til nye teknologier og krav om nye afgrøder og måder at dyrke dem på.
- Kompetencer inden for energirigtig kørsel, dyrkning uden pesticider, overvågning af produktion og energioptimering.

VVS'er

- Kompetencer til elektrificeringen og omlægningen af energiforsyningen til vedvarende energi med specialiserede kompetencer inden for eksempelvis varmepumper.
- Kunne omstille eksisterende kompetencer til det tekniske område, og have kompetencer inden for IT, styring og programmering.
- Have certifikater inden for brint, køl- og fjernvarme, samt kompetencer inden for energioptimering, jordvarme og naturgas.

Hvordan sikrer vi de rette kompetencer hos arbejdsstyrken?

- Skal vi lykkes er der behov for efter- og videreuddannelse.
- De politiske tiltag med relevans for den grønne omstilling bør gå hånd i hånd med en plan for, hvordan kompetenceudviklingen følger med.
- Der er behov for en national indsats, som kan løfte opkvalificeringen til den grønne omstilling, styrke incitamentsstrukturer og udbud af efter- og videreuddannelse samt sikre systematik og motivation i kompetenceudviklingen for den enkelte.
- Der er brug for bedre balance i forholdet mellem midler afsat til uddannelse i begyndelsen af livet og midler til efter- og videreuddannelse i voksenlivet.
- Udenlandsk arbejdskraft og fastholdelse af seniorer på arbejdsmarkedet kan være en del af løsningen på manglende hænder.

4. Der mangler stadig viden og handling for at nå i mål med den grønne omstilling

- Den grønne omstillings hastige fart og stigende krav gør det svært for arbejdsmarkedet at følge med. Der mangler viden om, og standarder for, hvornår noget reelt er grønt.
- Mange virksomheder vil gerne omstille sig, men er sat i en venteposition, fordi teknologien og viden om, hvilken vej man skal gå, endnu ikke er der.
- Særligt SMV'erne mangler viden om, hvad det vil kræve af kompetencer at løfte den grønne omstilling. De store virksomheder peger på, at udfordringen blandt andet ligger i, at politikerne ikke udstikker retning for arbejdet med den grønne omstilling.

”Det grønne bliver måden at lede sin virksomhed på. I hele landbrugs- og fødevarerektoren (fra landbrug til fødevareraktivitet) udfordrer unge på ”om der er styr på den del”. At gøre en forskel her er virkelig blevet afgørende.”

Jakob Lave, direktør for bæredygtig forretningsudvikling, DLG

Opsamling

- Vi har brug for en grøn bevidsthed og ansvarlighed hos alle på arbejdsmarkedet, hvis vi skal indfri Danmarks grønne ambitioner. Det gælder både økonomen, elektrikerens, indkøberen, maskinmesteren, ingeniøren, lederen og mange flere.
- Digitalisering er afgørende for at nå i mål med den grønne omstilling og sikre danske virksomheders konkurrenceevne. Digitale løsninger spiller nemlig direkte ind i mange af de tiltag, som skal i spil i den grønne omstilling, og kan samtidig styrke produktivitet og vækst.
- Grøn omstilling vil få betydning for, og stille nye krav til, alle typer af jobfunktioner på arbejdsmarkedet. På tværs af sektorer, aktører og stillingsbetegnelser peges der særligt på digitale kompetencer, tværfaglighed, et grønt mindset, viden om grøn rapportering og dokumentation samt innovation, som væsentlige kompetencer til den grønne omstilling. Skal vi lykkes er der behov for efter- og videreuddannelse.
- Virksomheder og organisationer efterlyser retning for arbejdet med grøn omstilling fra politisk side og viden om og standarder for, hvornår noget reelt er grønt. Særligt SMV'erne mangler viden om, hvad det vil kræve af kompetencer at løfte den grønne omstilling.

TAK

Marie Langmach, senioranalytiker i Tænk tanken Mandag Morgen
ml@mm.dk